

Mărirea și decăderea secretului profesional al avocatului.
Reinterpretări ale acestui principiu în contextul spectacolului judiciar

Av. dr. Gheorghe Florea

Președinte UNBR

- *Secretul și era transparenței*

- *Avocatul care acționează într-un domeniu care depășește sarcina sa specifică de apărare sau de reprezentare în justiție și de consiliere juridică poate excede limitele de protecție a secretului profesional*

- *Secretul profesional nu poate camufla interese ilegale ale clienților, nici consultanță și asistență juridică în vederea realizării unor astfel de interese*

Asistăm la un declin sistematic al secretului profesional al avocatului. Cauzele sunt multiple:

- legislația agresivă împotriva crimei organizate, a spălării banilor, a terorismului;
- cererea și oferta de servicii integrate, care presupune prestația profesioniștilor din domenii diferite, ce excedează aria de acoperire a secretului profesional;
- tehnologia care permite supravegherea electronică în masă și scurgeri de informații de tip wikileaks.

Aș adăuga printre cauze publicitatea excesivă a dosarelor penale, ieșirea în lumina reflectoarelor a organelor de anchetă, minimizarea de către autorități a rolului avocatului, reducându-l la acela de "complice" al clientului în manipularea justiției.

Astfel de procedee induc publicului percepția că scopul reglementărilor privind secretul profesional este acela de "ascunzătoare" a ilegalităților și nu de garanție a dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil, cum este în realitate.

După cum ați putut observa, dacă urmăriți știrile despre cele mai răsunătoare dosare, în ultima vreme secretul profesional nu este numai în România în centrul atenției, ci și pe plan mondial. Asistăm continuu la breaking news cu relatări care abordează secretul profesional al avocatului, în cele mai mari scandaluri mondiale: Panama Papers, ascultările telefonice ale președintelui francez Nicholas Sarkozy cu avocatul său și, mai recent, perchezițiile la sediul avocatului președintelui american Donald Trump. Toate aceste scandaluri au adus, în centrul controverselor juridice și nu numai, secretul

profesional al avocatului și limitele sale. Și cu siguranță determină **o reinterpretație a secretului profesional influențează reglementările** privind mijloacele de protecție a secretului profesional.

- **Secretul și era transparenței**

Avocații sunt în vizorul autorităților, pentru secretele pe care le depozitează, asta este foarte clar!

Uitați-vă ce se întâmplă zilele acestea în SUA, cu marele scandal privind perchezițiile la avocatul președintelui Donald Trump. Nu contează că este în SUA! Nu contează aici nici diferențele între privilegiul profesional din dreptul anglosaxon și secretul profesional din dreptul continental. Și secretul profesional e atins de globalizare. Și Patriot Act, de la care a pornit legislația agresivă care a slăbit secretul profesional a apărut în SUA, în urma evenimentelor de la 11 septembrie, și s-a extins la nivel global. Suntem într-o epocă a instantaneității informației. Controversele juridice sunt preluate de toată presa europeană, care vruiește că biroul avocatului a devenit refugiul secret al gulerelor albe și dacă un inculpat a îngropat o informație într-o comunicare cu un avocat, este adesea inaccesibil. În timp ce însuși președintele SUA strigă, pe Twitter, că secretul profesional "a murit", acuzarea vine și spune că acesta nu pricepe că privilegiul avocat-client intervine numai în **circumstanțele rare în care dezvăluirea identității este echivalentă cu dezvăluirea consilierii juridice solicitate. Deci, se conturează tendința că doar consilierea juridică ar fi protejată, nu toate comunicările care vin din partea clientului.**

Trebuie să fim conștienți, de asemenea, că suntem în era **transparenței nelimitate**. Nu este exagerare! Acțiunile de tip "wikileaks" sunt posibile oricând. Nimeni nu se poate ascunde prea mult timp, pentru că adevărul iese la suprafață. Orice secret e deconspirat la un moment dat, cu atât mai mult dacă acoperă ilegalități.

Ce acoperă, de fapt și de drept, secretul profesional al avocatului?

- **Avocatul care acționează într-un domeniu care depășește sarcina sa specifică de apărare sau de reprezentare în justiție și de consiliere juridică poate excede limitele de protecție a secretului profesional**

Un aspect, ceva mai complicat de descifrat juridic, este referitor la întrebarea: **ce acte, acțiuni, documente acoperă secretul profesional, având în vedere tendințele de interprofesionalitate, tendințele specifice postmodernității, cum ar fi tehnicizarea excesivă a dreptului și dizolvarea granițelor clare dintre științe?** Dacă un avocat acordă consultanță pe legislația fiscală, același lucru îl poate face și un consultant fiscal, un auditor sau un contabil, cu finalități practice distincte, e drept. Se pune întrebarea, care este aria de expertiză avocatului și care este deosebirea de consultanța acordată

de ceilalți profesioniști, mai ales în contextul ofertelor avocațiale integrate. De aici pornesc majoritatea controverselor lumii contemporane, cu privire la secretul profesional.

Tocmai de aceea, [Recomandarea Parlamentului European din 13 decembrie 2017 adresată Consiliului și Comisiei în urma anchetei privind spălarea de bani, evitarea sarcinilor fiscale și evaziunea fiscală \(2016/3044\(RSP\)\)](#) : *”invită statele membre să emită orientări privind interpretarea și aplicarea privilegiului juridic profesional și să adopte o linie de demarcație clară între consilierea juridică tradițională și avocații care acționează în calitate de operatori financiari”* și subliniază, la punctul 139, că *” un avocat care desfășoară o activitate într-un domeniu care depășește sarcina sa specifică de apărare sau de reprezentare în justiție și de consiliere juridică poate, în anumite împrejurări legate de menținerea ordinii publice, să facă obiectul obligației de a transmite autorităților anumite informații pe care le cunoaște;*

Așadar, este necesar ca un avocat să-și cunoască foarte bine sarcinile specifice pentru că orice excede acestora poate depăși limitele secretului profesional.

Mai mult decât atât, punctul 140 din Recomandarea Parlamentului European din 13 decembrie 2017 subliniază că **”avocații care oferă consiliere clienților ar trebui să poarte aceeași răspundere juridică pentru conceperea unor planuri de evaziune fiscală și a unor strategii de planificare fiscală agresivă care sunt pedepsite prin lege sau pentru crearea de sisteme financiare în scopul spălării de bani;** subliniază că, în cazul în care devin complici la fraude, aceștia trebuie să facă în mod sistematic obiectul sancțiunilor penale și al măsurilor disciplinare”

Aș vrea să amintesc aici că tocmai în acest sens, Congresul Avocaților din 2015 a adoptat **Rezoluția privind principiile de integritate în activitățile desfășurate de avocați în profesii compatibile cu profesia de avocat și în conlucrările interprofesionale pentru furnizarea de servicii integrate.**

Punctul 2 din această rezoluție se referă la principiul respectării secretului profesional în acest context: **”Avocații trebuie să țină cont de faptul că secretul profesional este atât o obligație a avocatului, dar și un drept al clientului. De aceea, avocatul își va sfătui clientul în legătură cu natura datelor ce pot fi partajate cu alți profesioniști, fără a-i pune în pericol dreptul și siguranța juridică.**

.....

În virtutea obligației de păstrare a secretului profesional, avocații vor analiza și vor valorifica oportunitățile profesionale fără a încerca să „ocolească” sau să încalce limitele legii pentru a obține avantaje cu ignorarea regulilor păstrării secretului profesional în exercitarea activităților profesionale în care sunt calificați”.

- **Secretul profesional nu poate camufla interese ilegale ale clienților, nici consultantă și asistentă juridică în vederea realizării unor astfel de interese**

Un alt aspect al acestor controverse apărute pregnant în mass media internațională este cât se poate de limpede din punct de vedere juridic: **secretul profesional nu poate fi utilizat pentru protejarea sau ascunderea ilegalităților** și nici pentru a acționa în contradicție cu spiritul legii.

Ori de câte ori avocatul este suspectat de săvârșirea unor fapte ilegale, acesta nu se poate ascunde în spatele principiilor fundamentale ale profesiei, dacă nu le respectă.

O firmă de avocatură nu poate subzista camuflând interesele ilegale ale clienților. Nu este apărută de secret în acest sens. Adevărul iese la suprafață. Scurgerile de informații în scandalul Panama Papers au scos la iveală informații despre afacerile unor oligarhi din România. Iată ce scrie publicația Rise Project “Avocații și colaboratorii firmei panameze au furnizat zilnic servicii de consultanță, înființând pe banda rulantă companii offshore în Seychelles, Insulele Virgine Britanice, Bahamas sau Niue și în alte jurisdicții netransparente și cu fiscalitate blândă. Ani la rând, casa de avocatură a camuflat interesele unor oligarhi și afaceriști influenți care au acaparat companii strategice din industria românească și au exportat apoi profiturile în paradisuri fiscale. Beneficiarii reali ai acestor mari afaceri au rămas secreți până astăzi, deși deciziile lor au avut un impact major în economia națională și au influențat viața a zeci de mii de familii”, menționează jurnaliștii RISE Project”.

Știm că astfel de aspecte au fost reținute în [Raportul din 16 noiembrie 2017 referitor la ancheta privind spălarea de bani, evitarea sarcinilor fiscale și evaziunea fiscală](#), în care au fost implicate mari firme de avocatură, care sub umbrela secretului profesional își sprijineau clienții în operațiuni de spălare a banilor în paradisuri fiscale.

Fiecare avocat ar trebui să aibă conștiința că nu poate susține ilegalități prin consultanța pe care o acordă, pentru că la un moment dat ar putea fi deconspirat. Scurgerile de informații în epoca tehnologiei nu pot fi blocate de niciun fel de legi. Iar astfel de consultanță nu este protejată de secret.

Un lucru este foarte clar: **avocații nu pot oferi consiliere pentru perpetuarea unor fapte în afara legii. Altfel, sunt pasibili de pedeapsă ca și clienții lor. Avocații nu au dreptul să mintă în fața autorităților pentru a-și apăra clienții. Ceea ce pot face pentru clienți este să-i apere pentru a le face dreptate**, nu pentru a manipula instanțe, nu pentru a fi lipsiți de scrupule în scopul câștigării procesului.

Desigur, există dreptul la tăcere al justițiabilului, care se transferă și avocatului. Dar, minciuna programată în strategia de apărare nu are loc aici.

Atât avocații, cât și clienții lor, trebuie să înțeleagă un lucru: avocatul nu este și nu poate fi complicele clientului. Rolul avocatului este să ajute clientul să i se facă dreptate. Secretul profesional subzistă doar în limitele dreptății!